

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Európska iniciatíva za rozvoj mikroúverov na podporu rastu a zamestnanosti“

KOM(2007) 708 v konečnom znení/2

(2009/C 77/04)

Európska komisia sa 13. novembra 2007 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Európska iniciatíva za rozvoj mikroúverov na podporu rastu a zamestnanosti“

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 15. júla 2008. Spravodajcom bol pán Pezzini.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 447. plenárnom zasadnutí 17. a 18. septembra 2008 (schôdza z 18. septembra 2008) prijal jednomyselne nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 Výbor víta iniciatívy Komisie zamerané na výraznejšiu podporu zakladania a rastu mikropodnikov, ako aj posilnenie a podnecovanie podnikateľského ducha s cieľom rozšíriť výrobnú a zamestnaneckú základňu Spoločenstva na dosiahnutie väčšej konkurencieschopnosti, pevnejšej súdržnosti a kvalifikovanejšej znalostnej ekonomiky v súlade s cieľmi obnovenej agendy Lisabonskej stratégie.

1.2 Výbor síce víta iniciatívu vybudovať na úrovni Spoločenstva špecializovanú podpornú štruktúru pre mikroúvery, nepovažuje však jednoduché podnecovanie členských štátov za postačujúce, keďže pre nebankový sektor, na ktorý sa nevzťahujú smernice ES pre bankovníctvo, v mnohých členských štátoch neexistuje dostatočný právny základ a základné ustanovenia sa od seba výrazne líšia.

1.3 Pilotný projekt pre sociálne zodpovedné mikroinvestície, ktorý by zapojil bankové a nebankové finančné inštitúcie do európskeho systému siete prostredníctvom uzavretia dohody o porozumení (*Memorandum of Understanding for Socially Responsible Investments*) medzi jednotlivými inštitúciami a profesijnými združeniami, by sa mal podľa názoru výboru v prvom rade zamerať na „subjekty s obmedzenou možnosťou získania bankového úveru“ a slúžiť:

- na rozvoj projektov na zabezpečenie skutočne produktívnej a dôstojnej práce,
- na posilnenie a rozšírenie výrobnjej, družstevnej a zamestnaneckej základne,
- na oživenie schopnosti jednotlivcov posilňovať svoje hospodárske postavenie (*empowerment*) prostredníctvom opatrení na kontaktovanie, „sprevádzanie“ a plné docenenie osôb, ktorým hrozí vylúčenie z produktívneho, hospodárskeho a sociálneho života.

1.4 Výbor je presvedčený, že uplatnením nových technológií na mikroúvery inovatívnym spôsobom sa dá pomocou siete rozšíriť rozsah pôsobnosti mikrofinancovania, zvýšiť hospodársku súťaž, a tým znížiť náklady pre užívateľov.

1.5 Výbor sa tiež nazdáva, že na podporu mikroúverov sú nevyhnutné sprievodné opatrenia v oblasti ďalšieho vzdelávania, na uľahčenie rozvoja a úspechu na trhu, na predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a čoraz lepšie dosahovanie cieľov vytýčených v Lisabonskej stratégii.

1.6 I keď výbor súhlasí s názorom, že zmeny inštitucionálneho a legislatívneho rámca na podporu mikroúverov sa týkajú prevažne úrovne členských štátov a majú byť zavádzané prostredníctvom mechanizmov ročného cyklu riadenia lisabonského procesu, pokladá za nevyhnutné posilniť európsky referenčný systém najmä s cieľom:

- vytvoriť sieť dohôd o porozumení (MOU) týkajúcich sa sociálne zodpovedného investovania medzi novovytvoreným Európskym fondom pre mikroúvery a jednotlivými finančnými inštitúciami pre mikroúvery pôsobiace na území, aby sa sieťový systém poskytovania mikroúverov zakladal na kritériách finančnej spoľahlivosti, solventnosti, diverzifikácie portfólia (⁽¹⁾), transparentnosti a boja proti úžere,
- vytvoriť systém Spoločenstva na hodnotenie (rating) bankových a nebankových MFI na zvýšenie ich kvality, spoľahlivosti a dostupnosti informácií o rizikách a výkone, prijatím spoločných modelov umožňujúcich dialóg a výmenu osvedčených postupov a zároveň udeľovanie dočasného európskeho označenia kvality MCI, ktoré by ich zviditeľnilo, a tým prilákalo finančné prostriedky a zvýšilo dôveru potenciálnych príjemcov,
- zaktivizovať nástroje Spoločenstva na zabezpečenie informovanosti a odbornej prípravy záujemcov o mikroúvery, jednak pokiaľ ide o možnosti a spôsoby transakcií, jednak pokiaľ ide o požiadavky a spôsoby vypracovania podnikateľských zámerov potenciálnymi príjemcami na základe jednoduchých a zosúladených modelov,

(¹) Pozri štúdie nositeľa Nobelovej ceny Harryho Markowitza o vzájomnej súvislosti diverzifikácie portfólia, zníženia rizika a kompenzácií fluktuácií návratnosti investícií (*efficiency curve*) a stabilizačného vplyvu na hospodársky cyklus.

- vytvoriť nástroje Spoločenstva v oblasti stálej odbornej prípravy a vytvárania kapacít (*capacity building*) pre manažment a pracovníkov inštitúcií MFI na základe spoločných balíkov technického know-how s cieľom reagovať na zmeny v oblasti mikrofinancovania, na nové požiadavky užívateľov, na potrebu spoločnej bázy, ktorá by uľahčovala dialóg a výmenu osvedčených postupov v rámci celej EÚ,
- vytvoriť európsku sieť databáz na základe harmonizovaných kritérií, ktorá by umožnila zhromažďovanie a spracovanie štandardizovaných údajov o vykonaných transakciách a súvisiacich rizikách, aj s cieľom znížiť náklady hodnotenia rizík (*risk assessment*) spojených s jednotlivými úkonmi v oblasti mikroúverov.

1.7 Pokiaľ ide o návrh vybudovať na úrovni Spoločenstva špecializovanú podpornú štruktúru pre mikroúvery v rámci oddelenia Európskeho investičného fondu zodpovedného za iniciatívu Jeremie, výbor sa nazdáva, že toto riešenie by neumožnilo zabezpečiť iniciatívu optimálnu viditeľnosť – navyše obmedzujúc tým úlohu koordinátora, ktorú by mala zohrávať vo vzťahu k rôznym už existujúcim iniciatívam – ani pripojiť k aktivitám technickej pomoci iné sprievodné aktivity. Výbor sa teda domnieva, že by sa malo vytvoriť osobitné oddelenie, ktoré by pôsobilo ako fond pre mikroúvery.

1.8 Financovanie a technická pomoc novej štruktúry by nemali byť určené len novým nebankovým mikroúverovým inštitúciám, ale zahŕňať všetky MFI, aby nedochádzalo k narušovaniu hospodárskej súťaže.

1.9 Iniciatíva Spoločenstva v oblasti MFI by mala zahŕňať aj posilnenie sociálneho dialógu a dialógu medzi jednotlivými subjektmi občianskej spoločnosti, ako aj efektívne využívanie európskych sietí na výmenu osvedčených postupov, akými sú Európska mikrofinančná sieť (EMN – *European Microfinance Network*), Mikrofinančné centrum pre strednú a východnú Európu a európska mikrofinančná platforma.

1.10 Výbor sa nazdáva, že v rámci iniciatívy v oblasti MFI sa musí efektívne využiť úloha podnikateľských združení pri overovaní dôveryhodnosti a odbornej spôsobilosti navrhovateľov, pri rozvoji silného potenciálu vyplývajúceho zo vzájomných vzťahov a dôvery, pri podpore a asistencii aj v oblasti odbornej prípravy a poradenstva, s cieľom dopomôcť príjemcom pomoci k samostatnosti a zjednodušiť administratívne postupy, a tým znížiť príslušnú záťaž, predovšetkým pri vypracúvaní podnikateľských zámerov.

1.11 Zriadenie fondu pre mikroúvery účelne prepojeného s finančnými inštitúciami, štátnou verejnou správou⁽²⁾, profesijnými organizáciami a záručnými konzorciami a družstvami úverového ručenia, môže byť dôležitým krokom na usmernenie finančného inžinierstva na formy „sociálneho manažmentu“ úverov.

(2) V mnohých štátoch regionálne a miestne orgány štátnej správy podporujú rozvoj MSP prostredníctvom finančných prostriedkov určených záručným konzorciám a družstvám spoločného úverového ručenia.

1.12 Zohľadnenie sociálnej stránky pri úveroch, ktoré môže byť aj základom pre vytvorenie fondu pre mikroúvery, je úzko späté so zásadami sociálnej zodpovednosti podnikov a hodnotami, ktoré predstavuje kvalitnejšia a rozsiahlejšia zamestnanosť.

1.13 Podpora environmentálnej certifikácie EMAS môže lepšie než iné nástroje povzbudiť rast podnikov v sociálnej oblasti a uľahčiť šírenie informovanosti o fonde pre mikroúvery.

2. Úvod

2.1 Stredisko pre monitorovanie MSP dospelo v apríli 2007 k zisteniu, že najväčšou prekážkou inovácií výrobcov a výrobných postupov pre európske MSP je prístup k úverom, na druhom mieste sú ťažkosti najsť kvalifikovaných pracovníkov. V prípade väčších podnikov sa problémy vyskytujú najmä v oblasti ľudských zdrojov.

2.2 Hlavné medzery, ktoré možno pozorovať na trhu, sú nedostatok počiatočného kapitálu, nedostatočná ponuka finančných prostriedkov a neadekvátny dopyt. Týmto otázkam sa venovala Komisia vo svojom oznámení na tému *Implementácia lisabonského programu Spoločenstva: Financovanie rastu MSP – Pridaná európska hodnota*⁽³⁾, ku ktorému mal výbor možnosť opakovane zaujať stanovisko⁽⁴⁾.

2.3 EHSV konkrétne skonštatoval, že „politiky pomoci podnikom v ich začiatkoch a rozvoji by sa mali zintenzívniť, okrem iného aj vrátane rýchlejších opatrení s nižšími nákladmi na začiatku, čím by sa zlepšil prístup k rizikovému kapitálu, viacerým podnikateľským vzdelávacím programom, opatreniam určeným na uľahčenie prístupu k sieťam a verejnoprospešným službám a hustejšej sieti podporných služieb pre malé podniky.“⁽⁵⁾

2.3.1 Výbor opakovane zdôrazňuje v súlade so svojimi predchádzajúcimi stanoviskami⁽⁶⁾, že „aj družstevné podniky, združené podniky a vzájomné spoločnosti („mutuals“) ako aj inovatívne novozaložené podniky a mikro podniky môžu prispieť k posilneniu konkurencieschopnosti a inovačnej kapacity v EÚ“.

2.4 Na druhej strane výbor zdôraznil, že „hlavným problémom je jednoduchý prístup k finančným trhom“ a že „je potrebné stimulovať banky a iné finančné zainteresované strany, ako napr. fondy rizikového kapitálu, aby prijali pozitívnejší postoj k prijímaniu rizika“⁽⁷⁾.

(3) KOM(2006)349 v konečnom znení z 29. júna 2006.

(4) Stanovisko CESE 599/2007, Ú. v. EÚ C 168 z 20.7.2007, s. 1 – spravodajcovia: VAN IERSEL a GIBELLIERI.

(5) Stanovisko CESE 982/2007, Ú. v. EÚ C 256 z 27.10.2007, s. 8 – spravodajkyňa: pani FAES.

(6) Stanovisko CESE 1485/2005 na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zavádza program pre konkurencieschopnosť a inováciu (2007 – 2013)“, spravodajcovia: WELSCHE a FUSCO.

(7) Pozri poznámky pod čiarou 4 a 5.

2.5 Európska komisia na jeseň 2007 ohlásila, že zväži rad iniciatív pre MSP, medzi inými aj európsku iniciatívu na vytvorenie novej štruktúry na podporu mikroúverov ⁽⁸⁾.

2.6 Mikroúvery sú vo všeobecnosti všetkými uznávané ako finančný nástroj s veľkým vplyvom na podnikanie, hospodársky rozvoj a sociálne začlenenie do produktívneho života, ktorý však má ešte mnohé nedostatky a nedokonalosti vyplývajúce z ťažkostí pri získavaní investícií do počiatočného kapitálu podniku, najmä ak je žiadateľ nezamestnaný, nový prísťahovalec, príslušník etnickej menšiny alebo má trvalé bydlisko v regióne spadajúcom pod cieľ „Konvergencia“.

2.7 Ďalší problém spočíva v tom, že finančná inštitúcia dosahuje úspory z rozsahu súvisiace s fixným poplatkom za transakciu, ako napríklad zhromažďovanie údajov, zhodnotenie, následné sledovanie pôžičky. To platí obzvlášť pre poskytovanie mikropôžičok, najmä na samostatnú zárobkovú činnosť a MSP, ktoré nie sú dostatočne transparentné a dokážu finančnej inštitúcii len v obmedzenej miere poskytnúť príslušné údaje.

2.8 Podľa medzinárodnej definície je mikroúver malou pôžičkou – nepresahujúcou 25 000 EUR v Európe ⁽⁹⁾ a 100 000 USD v Spojených štátoch – určenou príjmom s nízkym príjmom, ktorí zvyčajne nemajú prístup k bankovým úverom buď kvôli nedostatočnej solventnosti a/alebo kvôli poplatkom za transakciu, ktoré sú považované za príliš vysoké ⁽¹⁰⁾. Definícia mikroúverov nezahŕňa spotrebný úver.

2.9 Výbor súhlasí s Komisiou, že mikroúvery zohrávajú dôležitú úlohu pri realizácii Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť a podpore sociálneho začlenenia a nazdáva sa, že je potrebné zachovať ich hlavnú funkciu ako prostriedku na podporu samostatnej zárobkovej činnosti a rozvoja mikropodnikov, pričom sa treba vyhnúť ich výlučnému využívaniu ako sociálnej podpory.

2.10 Výbor sa nazdáva, že mikroúvery v EÚ musia byť odpoveďou na problémy, na ktoré poukazuje zlyhanie trhu pri zabezpečovaní prístupu k podnikateľským úverom, ktoré sú potrebné na začatie alebo rozšírenie produktívnej hospodárskej činnosti, a to aj v rámci politiky pomoci a rozvojovej spolupráce ⁽¹¹⁾.

2.11 Záručný fond rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inovácie (CIP) spravovaný EIF ⁽¹²⁾ poskytuje na úrovni Spoločenstva systém záruk na krytie mikroúverov, ktoré drobným podnikom ⁽¹³⁾ poskytujú miestne inštitúcie. V súčas-

nosti však okrem legislatívy pre sektor bankových mikroúverov, ktorý sa riadi predpismi platnými pre európske bankovníctvo ⁽¹⁴⁾, a odkazov na mikroúvery v rôznych programoch a iniciatívach Spoločenstva ⁽¹⁵⁾ neexistujú špecifické právne predpisy Spoločenstva pre mikroúvery.

2.12 Na druhej strane je oblasť mikroúverov v jednotlivých členských štátoch upravená a spravovaná rôzne. Len dva členské štáty majú špecifické právne predpisy upravujúce sektor nebankového mikrofinancovania ⁽¹⁶⁾, hoci v ďalších štyroch členských krajinách ⁽¹⁷⁾ existujú právne predpisy proti úzere.

2.13 Na svojom jarnom zasadnutí Európska rada označila za jednu z neodkladných priorít okrem iného „ďalšie uľahčovanie prístupu k financiám, a to aj prostredníctvom existujúcich finančných nástrojov EÚ“ ⁽¹⁸⁾ a „podporu vyššej celkovej účasti pracovnej sily a na riešenie segmentácie s cieľom zabezpečiť aktívne sociálne začlenenie“.

2.14 Výbor sa nazdáva, že rozsiahlejší právny a podporný rámec by prispel k väčšej podpore vytvárania nových výrobných podnikov a ich konsolidácii, pričom by sa predišlo riziku ich vytlačania a vylúčenia z hospodárskeho života, čo môže nahrávať spoločenským neudhom a zločinu, akým je úžerníctvo.

3. Návrh Komisie

3.1 Komisia vytyčuje dva smery činnosti:

— Členské štáty by mali realizovať program reformy zameraný na zlepšenie podmienok pre mikroúvery, prispôsobený vnútroštátnym danostiam a prioritám, s prípadnou pomocou zo strany Spoločenstva pri stanovovaní kvantitatívnych cieľov a osvedčených postupov.

— Mala by sa vybudovať špecializovaná podporná štruktúra Spoločenstva pre mikroúvery v rámci iniciatívy Jeremie, ktorá by zabezpečovala technickú pomoc a podporu na konsolidáciu mikrofinančných inštitúcií/organizácií, ako aj vhodnú osvetovú a komunikačnú činnosť.

⁽⁸⁾ Už od roku 1997 Komisia spolu s EIF organizuje podporu mikroúverom prostredníctvom záručného fondu pre MSP.

⁽⁹⁾ SEK(2004) 1156; Rámcový program pre konkurencieschopnosť a inovácie, rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1639/2006/ES.

⁽¹⁰⁾ Pozri internetovú stránku Eurofi Francúzsko: www.eurofi.net.

⁽¹¹⁾ Pozri nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1905/2006 z 18. decembra 2006, ktorým sa ustanovuje nástroj financovania rozvojovej spolupráce.

⁽¹²⁾ EIF – Európsky investičný fond.

⁽¹³⁾ Definíciu drobných podnikov pozri v odporúčaní 2003/361/ES.

⁽¹⁴⁾ Smernica 2006/48/ES („smernica o kapitálových požiadavkách“ – *Capital Requirement Directive*).

⁽¹⁵⁾ Pozri: iniciatíva Jeremie, iniciatíva pre rast a zamestnanosť (rozhodnutie č. 98/347/ES), viacročný program pre MSP, rámcový program pre konkurencieschopnosť a inovácie (rozhodnutie č. 1639/2006/ES), ĚPRV (nariadenie (ES) č. 1698/2005), Európsky fond na prispôbenie sa globalizácii (nariadenie (ES) č. 1927/2006).

⁽¹⁶⁾ Francúzsko a Rumunsko. Okrem toho v Spojenom kráľovstve a Fínsku, i keď neexistujú špecifické právne predpisy pre túto oblasť, právne poriadky obsahujú isté výnimky.

⁽¹⁷⁾ Belgicko, Nemecko, Poľsko a Taliansko.

⁽¹⁸⁾ 13. – 14. marca 2008, bod 11.

4. Rámec pre rozvoj mikroúverov na podporu rastu a zamestnanosti

4.1 Mikroúvery podporujú sociálne začlenenie a umožňujú hospodársky slabým osobám a podnikom vylúčeným z klasického bankového systému prístup k finančným prostriedkom, ktoré sú nevyhnutné pre založenie a rozvoj činností, ktoré sú zdrojom príjmu.

4.2 Na úrovni Spoločenstva by zákon o drobnom podnikaní pre Európu⁽¹⁹⁾ (*Small Business Act*), ktorého deklarovaným cieľom je stanovenie zásad a konkrétnych opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia európskych MSP, mal umožniť určiť a odstrániť prekážky, ktoré menším podnikom zabraňujú uvoľňovať svoj potenciál, a to tým, že sa vyvinie väčšie úsilie o zjednodušenie predpisov a postupov, zabezpečí **lepší prístup k úverom** a zavedú vhodné pravidlá v oblasti energie a životného prostredia.

4.3 Výbor sa nazdáva, že by mala byť zabezpečená lepšia koordinácia mnohých nástrojov zavedených v tejto oblasti, pričom by sa mali využiť skúsenosti nástrojov používaných v minulosti ako aj v súčasnosti v oblasti mikroúverov, ako to pripomína Komisia vo svojom oznámení⁽²⁰⁾, a síce:

- iniciatíva Jeremie,
- záruky na krytie mikroúverov v rámci programu CIP⁽²¹⁾, EMN a MFC⁽²²⁾ v rámci akčného programu na boj proti sociálnemu vylúčeniu,
- iniciatívy Európskeho sociálneho fondu,
- programy pre rozvoj vidieka v rámci EPFRV⁽²³⁾.

4.3.1 Výbor sa nazdáva, že pri vymedzovaní nových opatrení Spoločenstva v oblasti mikroúverov by bolo potrebné náležite zohľadniť kladné skúsenosti získané pri vypracúvaní a konkrétnom viacročnom uskutočňovaní rámcového programu pre mikrofinancovanie GR EuropAid v rámci spolupráce medzi EÚ a krajinami AKT.

4.4 Finančné inžinierstvo a „Európsky fond pre mikroúvery“

4.4.1 Európske finančné inštitúcie od začiatku osemdesiatych rokov⁽²⁴⁾, najmä vďaka úvahám a podnetom, ktoré vzišli z diskusií na európskych konferenciách remeselníkov a drobných

podnikateľov⁽²⁵⁾, šírili a podporovali v členských štátoch kultúru finančného inžinierstva⁽²⁶⁾.

4.4.2 Potreba konkrétne zrealizovať operatívne usmernenia, ktoré by zjednodušili prístup k úverom a prispeli k zorganizovaniu finančného inžinierstva, viedla Komisiu a EIB – aj pod tlakom európskych organizácií malých podnikov – k zriadeniu EIF⁽²⁷⁾, ktorý po krátkom intermezze, počas ktorého sa venoval aj podpore sietí komunikácií⁽²⁸⁾ – sústredil svoje úsilie na rozvoj podporných opatrení pre drobné, malé a stredné podniky (MSP), a to pomocou rôznych foriem záruk a najmä prostredníctvom finančného inžinierstva.

4.4.3 Vďaka viacročným programom Komisie zameraným na drobné, malé a stredné podniky a spoluprácu, a v poslednom čase aj pomocou špecifického programu 1 v rámci CIP⁽²⁹⁾, sa opatrenia v oblasti finančného inžinierstva rozvinuli prostredníctvom:

- záruky na pôžičky poskytovanej záručným konzorciám a družstvám úverového ručenia MSP,
- záruky sekuritizácie⁽³⁰⁾ rizikového fondu záručných družstiev,
- záruky na kapitálové investície poskytnutej prostredníctvom „mezanínového financovania“⁽³¹⁾
- investícií rizikového kapitálu, podpory ekologických inovácií, transfer technológií,
- aktivít neformálnych investorov (tzv. *business angels*).

⁽²⁵⁾ 1990: Avignon, 1994: Berlín, 1997: Miláno.

⁽²⁶⁾ **Finančné inžinierstvo** vychádza z predpokladu, že finančná podpora drobnému podnikateľovi, ktorý chce založiť nový podnik alebo investovať do nových produktov resp. nových výrobných postupov, nemôže byť zredukovaná na vzťah medzi drobným podnikateľom a finančnou inštitúciou, ale vzhľadom na spoločenskú úlohu podniku sa do nej musia zapojiť ďalšie subjekty, ktoré na seba v rôznej miere preberajú zodpovednosť a môžu sa podeliť o časť rizika a nákladov.

⁽²⁷⁾ **EIF, Európsky investičný fond.** Vznikol v roku 1994 na popud bývalého GR XXIII (šlo o generálne riaditeľstvo vytvorené na podporu malých podnikov a remesiel, vďaka ktorému sa uskutočnili „európske konferencie“) a GR II (Hospodárske a finančné záležitosti). Pri svojom zrode bola pre EIF vyčlenená miliarda ECU zo strany EIB, osemsto miliónov ECU zo strany Komisie a dvesto miliónov ECU, ktoré boli ponechané európskym finančným inštitúciám ako účasť v jednotkovej hodnote dva milióny. Viac než päťdesiat európskych finančných inštitúcií sa okamžite zapojilo do tejto iniciatívy.

⁽²⁸⁾ Pozri metro v Lille.

⁽²⁹⁾ CIP, špecifický program 1: Program pre podnikanie a inovácie, špecifický program 2: Program na podporu IKT, špecifický program 3: Program Inteligentná energia – Európa.

⁽³⁰⁾ Sekuritizácia sa uskutočňuje prostredníctvom odpredaja celého dlhového úverového portfólia záručného družstva (alebo banky) alebo jeho časti špecializovaným finančným inštitúciám s cieľom umožniť najmä záručným družstvám zvýšenie ich ručiteľskej schopnosti voči podnikom.

⁽³¹⁾ Mezanínové financovanie sa opiera skôr o *cash-flow* (tok hotovosti) financovaných podnikov než o reálne záruky. Môže sa uskutočňovať v dvoch formách: 1) ako podriadený dlh (pôžička s pevnou alebo indexovanou úrokovou sadzbou), 2) ako *equity kicker* (poskytovateľ úveru/investor má nárok na percentuálny podiel na zvýšení hodnoty podniku, ktorému sa poskytuje úver). Mezanínové financovanie má splatnosť 4 až 8 rokov.

⁽¹⁹⁾ V tejto súvislosti pozri aj stanovisko CESE 977/2008, spravodajca: pán Cappellini.

⁽²⁰⁾ Pozri KOM(2007) 708 v konečnom znení, príloha 3.

⁽²¹⁾ CIP, *Competitiveness Innovation Programme* – rámcový program pre konkurencieschopnosť a inovácie (2007 – 2013).

⁽²²⁾ EMN, *European Microfinance Network* – Európska mikrofinančná sieť, MFC, Mikrofinančné centrum pre strednú a východnú Európu.

⁽²³⁾ EPFRV, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka.

⁽²⁴⁾ 1982 – Európsky rok remesiel a malých podnikov.

4.4.4 EHSV mal opakovane možnosť oceniť úsilie, ktoré Komisia, EIB a EIF vynaložili najmä počas ostatných 15 rokov na podporu malých podnikov. Výbor ocenil rozšírenie a modernizáciu finančnej podpory EIB malým a stredným podnikom⁽³²⁾, ale **nazdáva sa, že by bolo vhodné naďalej zvyšovať úsilie aj prostredníctvom programov vypracovaných po vzájomnej dohode s týmito aktérmi:**

- EIB, pokiaľ ide o kapitál a EIF, pokiaľ ide o záruky,
- finančnými inštitúciami jednotlivých štátov,
- reprezentatívnymi organizáciami drobných, malých a stredných podnikov,
- záručnými družstvami, ktoré už pôsobia v súlade so systémom finančného inžinierstva a poskytujú záruky, ktoré sa pohybujú v rozpätí od 50 do 80 % pôžičky poskytnutej podniku.

4.4.5 Na úrovni jednotlivých štátov by mohla byť vytvorená sieť **fondov pre mikroúvery**, vybavená rotačným (revolvingovým) fondom zásobovaným z prostriedkov EIB s dodatočnými zárukami EIF, ktorá by mala pozostávať z viacerých úrovní. Na úrovni regiónov (NUTS II) a vyšších územných celkov (NUTS III) by pôžičky mohli byť poskytované prostredníctvom organizácií záručných družstiev tam, kde existujú⁽³³⁾. Záručné družstvá majú bohaté skúsenosti v oblasti počiatočného kapitálu (*seed capital*) a pomocou vhodného rizikového fondu s protizárukou EIF by mohli aj oni poskytovať záruky na úvery.

4.4.5.1 Tento nový návrh by mal byť objasnený so zreteľom na vytvorenie fondu pre mikroúvery zo strany EIB a Európskej komisie. Cieľom tejto iniciatívy je podporiť mikrofinančné inštitúcie v Európe poskytovaním prostriedkov (granty, pôžičky, mezanímové financovanie alebo obchodovateľné kapitálové nástroje) a technickej pomoci. EIF vytvára tento fond pre mikroúvery so začiatočným kapitálom vo výške okolo 40 miliónov EUR (z toho 20 miliónov EUR poskytuje EIB) na podporné činnosti a podľa názoru EHSV by ho mal v budúcnosti spravovať.

4.4.6 Mikroúvery by mali postačovať na nákup materiálov a jednoduchého vybavenia potrebného na začatie novej podnikateľskej činnosti alebo na obnovu vybavenia, ktoré je v mikropodnikoch⁽³⁴⁾ stále potrebné.

4.4.6.1 Podľa názoru výboru by bolo treba osobitnú pozornosť venovať mikroúverom pre ženy podnikateľky. V týchto prípadoch by bolo potrebné väčší dôraz klásť na flexibilitu, spôsoby a kritéria poskytovania úveru s cieľom pomôcť zvládať objektívne sociálne a psychologicky náročné situácie, ktoré sa môžu vyhrotiť v prípadoch:

⁽³²⁾ <http://www.eib.org/projects/publications/sme-consultation-2007-2008.htm>.

⁽³³⁾ Systém záručných družstiev má v mnohých európskych krajinách dlhú tradíciu a existuje a aktívne pôsobí na úrovni európskej federácie.

⁽³⁴⁾ Drobné podniky (mikropodniky) tvoria 94 % všetkých európskych súkromných nepoľnohospodárskych podnikov.

- príslušnosti k menšinám,
- zložitých rodinných pomerov,
- tlakov smerujúcich k sociálnemu samovylúčeniu.

4.4.6.2 Pri spôsoboch poskytovania a riadení mikroúverov určených na rozvoj podnikania žien by sa mala zohľadňovať skutočnosť, že ich sociálne a ekonomické začlenenie, prípadne opätovné začlenenie, do výrobných štruktúr spoločnosti je prioritou, vzhľadom na to, že je nutné bojovať proti hrozbe znevážovania a podporovať rozvoj kultúry podnikania a schopnosť žien preberať na seba väčšiu zodpovednosť a riziko.

4.4.7 Mikroúvery by mali byť príležitosťou aj pre mladých ľudí s dostatočnou odbornou pripravenosťou ale bez finančných prostriedkov, ktorí v snahe stať sa nezávislými podnikateľmi chcú začať so samostatným súkromným podnikaním.

4.4.7.1 Prvú záruku pôžičky, ktorá musí byť v každom prípade poskytnutá bankovou či nebankovou finančnou inštitúciou, tvorí nakúpené vybavenie. Ale to, čo vedie finančné inštitúcie k tomu, aby boli menej striktné pri poskytovaní pôžičky⁽³⁵⁾, je existencia európskeho fondu pre mikroúvery disponujúceho finančnými prostriedkami a odbornosťou, ktorý by dokázal pravidelne prostredníctvom EIF, záručných družstiev a profesijných organizácií pokrývať prípadnú nahromadenú platobnú neschopnosť a bol schopný a ochotný presadzovať najvyššie kritériá, pokiaľ ide o finančnú spoľahlivosť, diverzifikáciu a vylepšovanie výroby, transparentnosť a boj proti úžere⁽³⁶⁾.

4.4.8 Z prieskumov o platobnej neschopnosti drobných a malých podnikov, ktoré boli vykonané v posledných desiatich rokoch v hlavných európskych štátoch vyplýva, že platobná neschopnosť nepresahuje 4 % objemu poskytnutých pôžičiek⁽³⁷⁾. Keďže ide o podiel menší ako 5 %, znamená to, že finančné inštitúcie môžu na ručenie poskytovaných úverov použiť **koeficient 20**.

4.4.9 Koeficientom 20 a zárukou úverov, ktorá pokrýva platobnú neschopnosť každého dlžníka do výšky 50 %, by mohlo záručné družstvo s rizikovým fondom vo výške jedného milióna EUR ručiť za úvery veľkému počtu podnikateľov až do výšky 40 miliónov EUR⁽³⁸⁾.

⁽³⁵⁾ Finančné inžinierstvo tým, že finančné inštitúcie odbremení od veľkej časti rizika, im umožňuje poskytovať pôžičky oveľa jednoduchším spôsobom a s nižšími nákladmi predovšetkým novým a málo známym podnikateľom.

⁽³⁶⁾ Na spoločné úsilie bánk a profesijných združení zamerané na zlepšenie finančného riadenia mikropodnikov upozornili už dokumenty z prvej európskej konferencie remeselníkov v Avignone (1990) a druhej konferencie v Berlíne (1994) – vyvinuli ho najmä nemecké ľudové banky spoločne s profesijnými organizáciami (ZDH – Zentralverband des deutschen Handwerks).

⁽³⁷⁾ Pozri *FedartFidi UE*, európska federácia remeselníckych záručných družstiev v štátoch, v ktorých existujú systémy záručných družstiev.

⁽³⁸⁾ 5 % zo 40 miliónov EUR sú 2 milióny, ale záručné družstvo ručí len za 50 % nesplateného dlhu, t. j. 1 miliónom EUR, ktorý má k dispozícii vo vlastnom rizikovom fonde. Sekuritizácia tohto rizikového fondu by umožnila záručnému družstvu poskytovať nové pôžičky až do celkovej výšky 40 miliónov EUR.

4.4.9.1 Systém záručných družstiev umožnil poskytnutím záruk v roku 2007 financovanie talianskych remeselníckych podnikov vo výške približne 6 miliárd EUR.

4.4.10 Každý rok vzniká v EÚ s 27 členskými štátmi okolo 500 000 nových podnikov. O niečo menší počet podnikov zaniká⁽³⁹⁾. MSP tvoria 99 % každoročne vznikajúcich podnikov a aspoň 240 000 z nich tvorí len jedna osoba⁽⁴⁰⁾.

4.4.11 Podľa príkladu z bodu 4.4.9 by sa jedným miliónom EUR rizikového fondu dala ručiť 1 600 drobným podnikateľom prostredníctvom fondu pre mikroúvery pôžička vo výške 25 tisíc EUR.

4.5 Sociálny manažment úverov

4.5.1 Ako už bolo uvedené, úver je jedným zo základných nástrojov hospodárskeho a sociálneho rozvoja a uskutočňovania sociálneho trhového hospodárstva.

4.5.2 Z tohto dôvodu sa postupne objavil a šíril nový, citlivý prístup k problematike úverov, ktorý už nie je zjednodušene považovaný za vzťah medzi zákazníkom a finančnou inštitúciou, ale vzhľadom na jeho spätosť s lepšou a istejšou zamestnanosťou a hospodárskym rozmachom za nástroj s vysokou spoločenskou hodnotou.

4.5.3 Z tohto nového a širšieho chápania vyplýva potreba rozloženia rizika spojeného s poskytnutím úveru na viaceré subjekty.

4.5.4 Rozloženie úverového rizika medzi viaceré subjekty

- zvyšuje záruky voči finančným inštitúciám,
- znižuje úrokovú sadzbu poskytnutého úveru,
- uľahčuje poskytnutie pôžičky žiadateľovi.

4.5.5 Vzhľadom na spoločenskú hodnotu úveru sa musí jeho poskytovanie čoraz viac a lepšie riadiť zásadou sociálnej zodpovednosti podnikov a od podnikateľa sa vyžaduje pripravenosť osvojiť si hodnoty trvalo udržateľného rozvoja.

4.5.6 Environmentálna certifikácia EMAS⁽⁴¹⁾ by sa mohla skôr než iné systémy označovania stať v rámci finančného inžinierstva podmienkou súvisiacou so spoločenskou úlohou úveru.

4.5.7 V ostatných rokoch malo len niekoľko desiatok tisíc podnikov možnosť využiť nástroje financovania Spoločenstva⁽⁴²⁾. Existuje teda obrovská priepasť medzi fenomenológiou problému a dosiahnutými výsledkami. To vedie k zamysleniu sa nad možnosťami konať takým spôsobom, ktorý by dokázal vo väčšej miere zaangažovať finančné inštitúcie a znásobiť výsledky.

4.5.8 Európska rada na svojom mimoriadnom zasadnutí s jediným bodom programu – problematikou zamestnanosti – 20. a 21. novembra 1997 v Luxembursku schválila okrem iného tri iniciatívy na pomoc podnikom pri udržiavaní konkurencieschopnosti na trhoch a vyzvala Komisiu, aby predložila návrhy, ktoré by umožnili hospodárskej sfére posilniť sa a zvýšiť zamestnanosť. Uvedené tri iniciatívy boli: fond štartovacieho kapitálu pre európske technologické zariadenia (ETF), spoločný európsky podnik a záručný fond pre MSP. Až dve z týchto iniciatív (štartovací kapitál pre ETF a záručný fond pre MSP) sú zamerané na uľahčenie prístupu k úverom.

4.5.8.1 Na konci roku 2005 viac než 277 000 MSP využilo prostriedky finančných nástrojov⁽⁴³⁾ v rámci iniciatívy pre hospodársky rast a zamestnanosť viacročného programu.

4.5.8.2 Záručný fond pre MSP (*SME Guarantee Facility*) je jedným z najdôležitejších európskych programov určených MSP⁽⁴⁴⁾.

4.5.9 **Keď je reč o rizikovom kapitále v drobných podnikoch (23 miliónov v Európe) a malých podnikoch (1,1 milióna v Európe), pri ktorých približne v 90 % prípadov ide o individuálnych podnikateľov alebo osobnú spoločnosť, vzťahuje sa to len na 5 – 6 % tejto sféry.**

4.5.10 Výbor sa preto nazdáva, že je nevyhnutné uvažovať o formách podpory prístupu k úverom, ktoré by sa zameriavali aj na osobné spoločnosti, pomocou nástrojov ako v prípade finančného inžinierstva, v opačnom prípade sa uplatní len čiastočne, čím by sa zabránilo rastu drobných a malých podnikov v oblasti finančnej kultúry.

V Bruseli 18. septembra 2008

predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁹⁾ Zdroj: Európske stredisko pre monitorovanie podnikov.

⁽⁴⁰⁾ V EÚ 49 % mikropodnikov nemá zamestnancov. Ide o individuálnych podnikateľov.

⁽⁴¹⁾ Pozri nariadenia 1836/93/EHS a 761/2001/ES.

⁽⁴²⁾ Konzultačný dokument týkajúci sa programu Spoločenstva na podporu podnikania a konkurencieschopnosti 2006 – 2010, GR Podnikanie 2004, bod 118.

⁽⁴³⁾ Zdroj: Správa Komisie Rade a Európskemu parlamentu o finančných nástrojoch viacročného programu pre podniky a súkromné podnikanie, a najmä pre malé a stredné podniky (MSP) (2001 – 2006), KOM(2007) 235 v konečnom znení.

⁽⁴⁴⁾ Priemerné využitie k 31.12.2005 dosiahlo 67 % za skupinu úverových záruk, 66 % za skupinu záruk na mikroúvery a 65 % za skupinu záruk na priame investície.